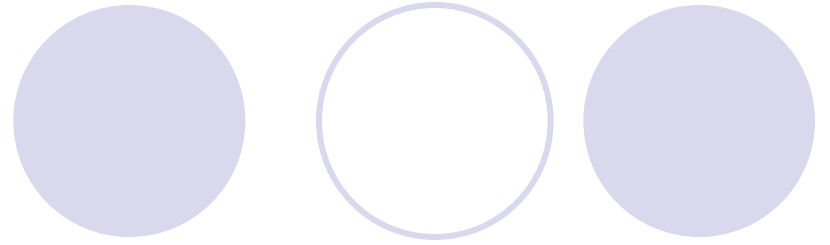
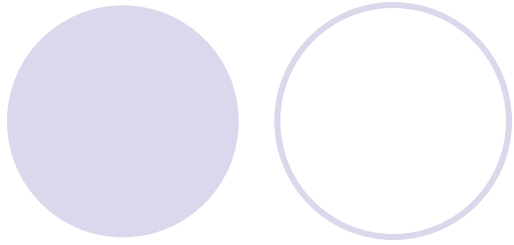

Η δυναμική της γυναικείας επιχειρηματικότητας...

...το παράδειγμα των γυναικείων
συνεταιρισμών

Παναγιώτης Λαμπρόπουλος – οικονομολόγος,
επιστημονικός σύμβουλος Επιμελητηρίου Λέσβου

Μέρος 1^ο...

Μερικά στατιστικά στοιχεία....

- Η γυναικεία επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα εκτιμάται ότι **ανέρχεται στο 10-15%** του συνόλου της επιχειρηματικότητας (ίσως και 20%)
- Η κατανομή της γυναικείας επιχειρηματικότητας στην Ελλάδα, σε διάφορους τομείς απασχόλησης, διαρθρώνεται στη **γεωργία (20%)**, το **εμπόριο (25%)**, τον **τουρισμό (18%)**, τη **διαχείριση ακίνητης περιουσίας (14%)**, τη **βιομηχανία, βιοτεχνία (9%)**, την **εκπαίδευση και ιατροφαρμακευτική περίθαλψη (7%)**.
- Σημαντικός αριθμός γυναικών επιλέγει **μικρής κλίμακας παραδοσιακές επιχειρηματικές δράσεις** όπως καθαριστήρια, κομμωτήρια, περίπτερα, χαρτοβιβλιοπωλεία, μικρά μπακάλικά, ζαχαροπλαστεία, εστιατόρια, είδη ένδυσης, είδη μόδας, είδη επίπλου και διακόσμησης, εργασίες φασόν από το σπίτι κυρίως για την παραγωγή ειδών ένδυσης, τουριστικά καταλύματα, βρεφονηπιακούς σταθμούς, φαρμακεία.

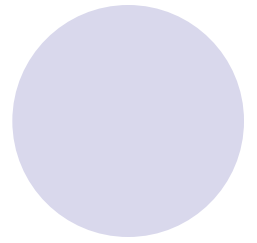
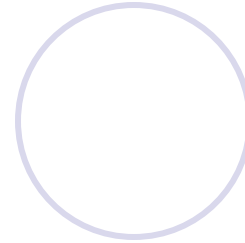
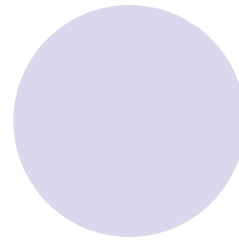
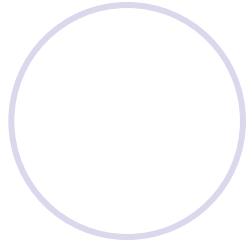
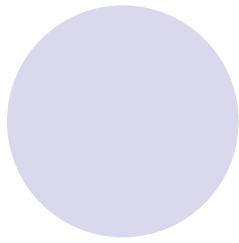
Μερικά στατιστικά στοιχεία....

- Οι γυναίκες επιχειρηματίες είναι :
 - Στην πλειοψηφία τους **έγγαμες...**
 - Οι επιχειρήσεις τους είναι **μικρές έως πολύ μικρές...**
 - Ποσοστό 21%, των γυναικείων επιχειρήσεων **δεν απασχολούν προσωπικό...**
 - Και μόνο το **3%** απασχολεί **5-10 μισθωτούς...**

Επίσης...

Η γυναίκα επιχειρηματίας λειτουργεί σε ένα δύσκολο περιβάλλον. Είναι υποχρεωμένη να παίζει πολλαπλούς ρόλους ταυτόχρονα.

- Πρέπει, **να διοικήσει μια επιχείρηση**, η οποία (στην σημερινή δύσκολη οικονομική συγκυρία) είναι εκτεθειμένη σε πολλαπλούς κινδύνους.
- Στις επαφές της επιχειρήσεις με το εξωτερικό της περιβάλλον (μια λειτουργία που τις περισσότερες φορές την αναλαμβάνει η ίδια η γυναίκα επιχειρηματίας) έρχεται συνήθως **αντιμέτωπη με τα στερεότυπα της κοινωνίας όσον αφορά τον ρόλο της γυναίκας**. Ανεξάρτητα από το αν αυτά τα στερεότυπα είναι ρητά ,δηλαδή εκφράζονται στη συμπεριφορά των παραγόντων του περιβάλλοντος ή είναι άρρητα (υπονοούνται από συμπεριφορές) αυτά υπάρχουν.
- Στις εσωτερικές λειτουργίες της επιχείρησης (καθημερινή διοίκηση) τα στερεότυπα εξακολουθούν να υπάρχουν. **Πολλές φορές και η ίδια η γυναίκα επιχειρηματίας λειτουργεί με τα στερεότυπα που μια δομημένα ανδροκρατική κοινωνία επιφυλάσσει για το φύλλο της**.
- Ταυτόχρονα η γυναίκα επιχειρηματίας, στην πλειοψηφία της, είναι σύζυγος/ σύντροφος, είναι μητέρα, αναλαμβάνοντας ταυτόχρονα και άλλους ρόλους που δημιουργούν σημαντικά εμπόδια στην λειτουργία της σαν επιχειρηματία.
- Το γεγονός ότι συνήθως **αναπτύσσει την επιχειρηματική της δραστηριότητα όταν έχουν μεγαλώσει τα παιδιά** (δηλαδή σε μια ηλικία που αισθάνεται ότι το μέλλον δεν είναι και τόσο πολύ μπροστά της) είναι ένας επιπλέον παράγοντας άγχους

Μέρος 2^ον...

Αυτά είναι τα δεδομένα που έχουμε μέχρι σήμερα...

... Όμως, από ότι όλα δείχνουν,
διαμορφώνεται ένα νέο περιβάλλον
που θα επηρεάσει και την
επιχειρηματική δραστηριότητα, αλλά και
τον τρόπο άσκησης της.

... ίσως μπαίνουμε σε ένα καινούριο περιβάλλον...

- Οι σημαντικές καμπές στην ανθρώπινη ιστορία αλλάζουν:
 - Τρόπους σκέψης και δράσης..
 - Προσωπικές και συλλογικές προτεραιότητες
 - και εν' τέλη: πρότυπα επιχειρηματικής συμπεριφοράς..
- ... Με περισσότερες πόρτες ανοιχτές στις γυναίκες...

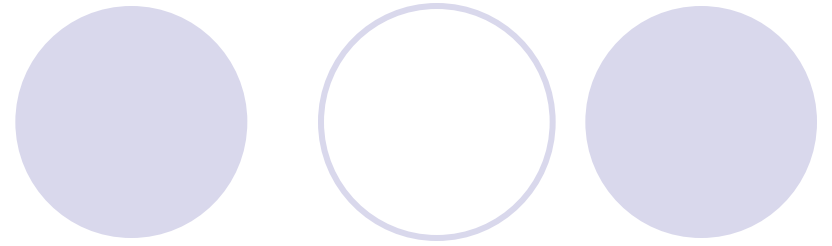
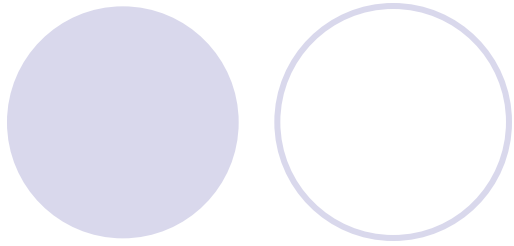
... φαίνεται ότι αυτό το νέο περιβάλλον που μπορεί να διαμορφωθεί, θα είναι πιο φιλικό στις γυναίκες.

Γιατί;

- Τα χαρακτηριστικά της μελλοντικής ανάπτυξης:
 - περισσότερο **ενδογενής** (από τα κάτω προς τα πάνω που θα στηρίζεται στις δυνατότητες που έχει η κοινότητα, η ομάδα και το άτομο)...
 - περισσότερο **προσανατολισμένη στην ικανοποίηση των ανθρώπινων αναγκών** (θα αναδεικνύει την κυριαρχία της πραγματικής οικονομίας)...
 - λιγότερο **ανταγωνιστική** (θα υποστηρίζεται από τη λογική της «κοινής μοίρας»)
 - περισσότερο **οικολογική** (εφόσον συνειδητοποιούμε ακόμα περισσότερο ότι οι φυσικοί πόροι είναι περιορισμένοι)
 - περισσότερο **προσανατολισμένη στην αυτάρκεια** (άλλα πρότυπα κατανάλωσης)

Αυτή η πιθανή εξέλιξη...

- Θα έχει χαρακτηριστικά που θα **ταιριάζουν περισσότερο στη γυναίκα** και θα την βοηθούν να «ξεπερνά» ευκολότερα τη σημερινή της υστέρηση.
- Θα **αναδεικνύει τον αναντικατάστατο ρόλο των γυναικών** στις διαδικασίες (τοπικής) ανάπτυξης

Μέρος 3^ο...

Δυο μοντέλα ανάπτυξης...

- **Πολικό πρότυπο (εκ των άνω):** αποτελεί στην ουσία ένα μοντέλο εξωτερικά κατευθυνόμενης ανάπτυξης και υιοθετήθηκε κατά κύριο λόγο τις προηγούμενες δεκαετίες με βασικό στόχο την ανάπτυξη επιλεγμένων παραγωγικών τομέων ή ηγετικών κλάδων σε χωρικά σημεία κομβικής σημασίας.
- **Εκ των κάτω (ενδογενής ανάπτυξη):** βασισμένο κυρίως στην κινητοποίηση των τοπικών πόρων σε ένα πλαίσιο κοινωνικής συναίνεσης και τοπικής συλλογικής δράσης. Ουσιαστικά η τοπική ανάπτυξη αποτελεί μια διαδικασία επικεντρωμένη στο ενδογενές δυναμικό, στη συμμετοχή της τοπικής κοινότητας στις αναπτυξιακές διαδικασίες, στις δυνατότητες καινοτομίας, επιχειρηματικότητας, ευελιξίας σε τοπικό επίπεδο και τέλος στη δημιουργία των κατάλληλων υποδομών.

- Η **ενδογενής ανάπτυξη** παρουσιάζεται κυρίως **σε περιόδους κρίσης** με σημαντικές διαρθρωτικές μεταβολές, ενώ **σε περιόδους οικονομικής ανόδου** με αυξανόμενες προοπτικές μεγέθυνσης, προωθείται το **πολικό πρότυπο...**

η τοπική ανάπτυξη προσανατολίζεται κυρίως στην ενδογενή ανάπτυξη.

η τοπική ανάπτυξη προσανατολίζεται κυρίως στην ενδογενή ανάπτυξη. Το πρότυπο της ενδογενούς ανάπτυξης βασίζεται σε ορισμένα τοπικά χαρακτηριστικά και στην ικανότητα να ελέγχει ορισμένες θεμελιώδεις μεταβλητές όπως:

- Στη **χρήση τοπικών πόρων** (**εργασία**, τοπικά κεφάλαια, επιχειρηματικότητα, **πρώτες ύλες**, **ειδικευμένη γνώση**).
- Στην **ικανότητα ελέγχου** της τοπικής διαδικασίας συσσώρευσης.
- Στην **ικανότητα για καινοτομία**.
- Στην **ύπαρξη και στην ικανότητα ανάπτυξης παραγωγικών, ενδοκλαδικών και διακλαδικών, αλληλεξαρτήσεων και διασυνδέσεων σε τοπικό επίπεδο**.

A decorative header consisting of five circles in a row. From left to right: a solid light purple circle, a white circle with a light purple outline, a solid light purple circle, a white circle with a light purple outline, and a solid light purple circle.

Γιατί ο ρόλος των γυναικών είναι
σημαντικός;

Κρατούν στα χέρια τους **μερικές από τις
βασικές προϋποθέσεις** της ενδογενούς
τοπικής ανάπτυξης

- Εργασία
- Πρώτες ύλες
- Εξειδικευμένη γνώση
- Καινοτομία
- Έλεγχος - διαχείριση

Μέρος 4^ο...

Το παράδειγμα των γυναικείων συνεταιρισμών

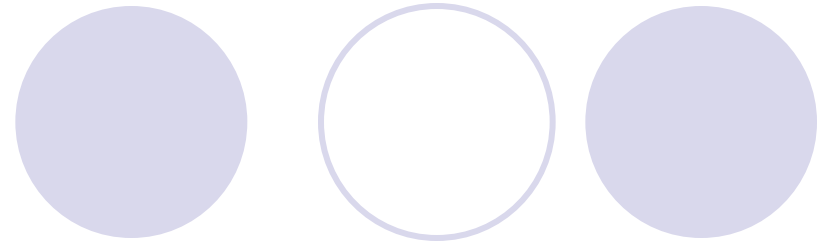
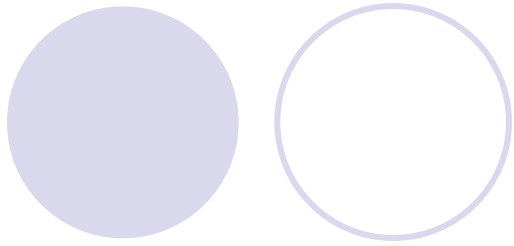
Τι τελικά κάνουν οι συνεταιρισμοί;

Ενισχύουν τον πρωταγωνιστικό ρόλο των γυναικών στις διαδικασίες ανάπτυξης σε τοπικό επίπεδο για τους παρακάτω τουλάχιστον λόγους:

- α. Η ένταξη και η συμμετοχή των γυναικών στην τοπική παραγωγική διαδικασία **ενισχύει περαιτέρω τη δυναμικότητα μιας περιοχής**, από τη στιγμή που ο βασικός αναπτυξιακός πόρος, δηλαδή το ανθρώπινο δυναμικό, διευρύνεται αριθμητικά αλλά και εμπλουτίζεται ποιοτικά.
- β. Οι γυναίκες είναι αυτές που κατά κύριο λόγο κατέχουν **τη γνώση παραγωγής προϊόντων –τα οποία πρώτα και κύρια αξιοποιούν τις δυνατότητες και τους πόρους μιας τοπικής κοινωνίας–** μέσω βεβαίως της παράδοσης, της οποίας φορείς είναι κατά τεκμήριο οι ίδιες.
- γ. Τέλος, οι γυναίκες έχουν **θετικές αντιλήψεις και στάσεις για τη συνεργασία και την τοπική αλληλεγγύη και αυτό**, κυρίως, γιατί είναι ακόμα σε σημαντικό βαθμό (σε αρκετές τοπικές κοινωνίες) φορείς παραδοσιακών συνεργατικών παραγωγικών πρακτικών.

Τα αποτελέσματα τους...

1. Αποτελούν ένα **σοβαρό ενισχυτικό μηχανισμό για την τοπική οικονομία**, αφού μια τέτοια επιτυχημένη προσπάθεια έχει ως άμεσο αποτέλεσμα την αύξηση του οικογενειακού εισοδήματος και **τη μείωση της ανεργίας**.
 - Ένας «τυπικός» γυναικείος συνεταιρισμός κάνει «τζίρο» δεκάδες ή και εκατοντάδες χιλιάδες ευρώ το χρόνο, ενώ αρκετοί είναι σήμερα αυτοί που εξασφαλίζουν τη δυνατότητα σε πολλά από τα μέλη τους να έχουν ένα σταθερό εισόδημα.
 - Σε αρκετά χωριά, ο γυναικείος συνεταιρισμός είναι πλέον η μεγαλύτερη επιχείρηση.
2. Με δεδομένο, ακόμα, ότι το σύνολο των συνεταιρισμών ασχολείται με την αξιοποίηση τοπικών και παραδοσιακών προϊόντων **χρησιμοποιώντας πόρους που βρίσκονται στην περιοχή τους**, τα παράγωγα αποτελέσματα αυτής της προσπάθειας είναι επίσης εμφανή.
 - Ένα ποσοστό, που αρκετές φορές φτάνει και το 85% της προστιθέμενης αξίας των νέων προϊόντων, δημιουργείται και διαχέεται στην τοπική κοινωνία.
3. Δεν πρέπει να παραλείψουμε και τις **γενικότερα ευεργετικές κοινωνικές επιπτώσεις** αυτής της προσπάθειας, καθώς ενισχύουν ακόμα περισσότερο τη θέση της γυναίκας στην τοπική κοινωνία δημιουργώντας τις βάσεις για γενικότερη κοινωνική ανάπτυξη και υγεία σε αυτήν.

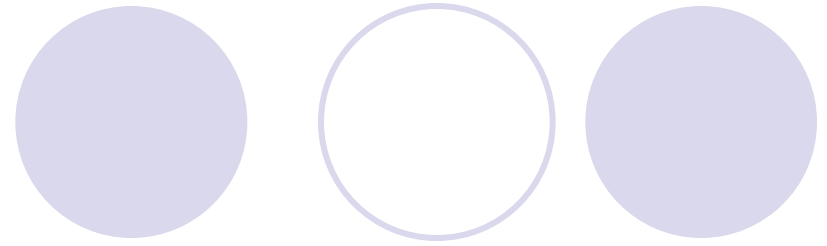
Μέρος 5^ο...

να αντιγράψουμε τη μεθοδολογία τους;

αξιολόγηση των πόρων

Πόροι	Τι προϊόντα ή υπηρεσίες μπορούν να παραχθούν με αυτούς τους πόρους (ή με συνδυασμό τους);	Συγκριτικό πλεονέκτημα στην αγορά
<p><u>Εξωτερικοί πόροι</u></p> <p>Φυσικοί πόροι</p> <ol style="list-style-type: none">1.2. <p>Ανθρώπινογενείς πόροι</p> <ol style="list-style-type: none">1.2. <p>Γενική υποδομή</p> <ol style="list-style-type: none">1.2.	<p>Εδώ καταγράφουμε τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες που μπορούν να παραχθούν με (όση) τους πόρους ή με συνδυασμό αυτών.</p>	<p>Εδώ καταγράφουμε το συγκριτικό πλεονέκτημα, που μπορεί να έχει στην αγορά το προϊόν ή η υπηρεσία που μπορούμε να παράγουμε με τους διαθέσιμους πόρους.</p>
<p><u>Εσωτερικοί πόροι</u></p> <p>Ιδιαίτερες ικανότητες και δεξιότητες</p> <ol style="list-style-type: none">1.2. <p>Ειδικά χαρακτηριστικά</p> <ol style="list-style-type: none">1.2.		

Φτάνει μόνο αυτό;

Προφανώς όχι:

- γιατί ταυτόχρονα παραμένουν μια σειρά από παράγοντες που δημιουργούν δυσκολίες στην ανάπτυξη όλων των δυνατοτήτων των γυναικών
- Αυτοί οι παράγοντες (στην περίπτωση των συνεταιρισμών) επιμερίζονται στα μέλη της ομάδας

άρα;

1. Ένας καινούργιος φίλος: το στρες

- Πρώτη και βασική προϋπόθεση είναι η πλήρης κατανόηση εκ' μέρους της, όλων των παραγόντων που της δημιουργούν στρες και στη συνέχεια η χρησιμοποίηση τεχνικών καταπολέμησης του.

2. Η καλή νοικοκυρά είναι αφέντρα και κυρά

- Στην συνέχεια η γυναίκα θα πρέπει να μάθει και να χρησιμοποιεί τεχνικές και μεθοδολογίες συμφιλίωσης της επιχειρηματικής και οικογενειακής της ζωής.

3. «Αντρίκια λόγια» , γυναικεία λόγια

- Επίσης οι τεχνικές διαχείρισης και αντιμετώπισης των στερεοτύπων του περιβάλλοντος της (εσωτερικού και εξωτερικού) καθιστούν τη γυναίκα περισσότερο ικανή να υπερασπιστεί και να βελτιώσει τον ρόλο της. Εδώ έχουμε να κάνουμε με απλές αλλά αποτελεσματικές τεχνικές τόσο διαπραγμάτευσης αλλά και διαχείρισης σχέσεων.

4. Πως τα κατάφερες καλή μου;

- Τέλος αποφασιστικό σημείο είναι η ενσωμάτωση αυτών των τεχνικών στην καθημερινή λειτουργία της σαν επιχειρηματίας, αλλά και σαν γυναίκας. Η ενσωμάτωση στοιχείων της συμπεριφοράς της και της προσωπικότητας της στα επιμέρους προγράμματα της επιχείρησής της και ειδικότερα στα προγράμματα marketing και πωλήσεων απαιτούν τεχνικές που είναι εύκολα για την γυναίκα επιχειρηματία να τις αφομοιώσει και να τις χρησιμοποιήσει.